

Jean-Jacques Askenasy

Cleopatra Lorințiu

Despre ce nu se uită

Jean-Jacques Askenasy
în dialog cu Cleopatra Lorințiu

I

Venirea în Israel sub semnul Goldei Meir

Proiectul nostru ambiționează să devină o carte Cum ați ajuns în Israel? * Elemente de interes pentru români, privitoare la modul de derulare a „Alia“ * Care era lumea în care se integrău aici, în Israel? * Cum l-ați impresionat pe un primar al orașului Yeruham, domnul Moshe Peretz? * Beatitudinea provocată de sentimentul de a fi liber, de a fi în Israel, țara în care evreul nu aparține unei minorități purtătoare de sigiliu * Golda Meir și întâmplările din 1-5 mai 1972*

Cleopatra Lorințiu: Acum, că ne-am pus pe treabă și ne-am lămurit că îmi acordați inițial un interviu, ce părere aveți: credeți că ar trebui să revizităm în dialogul nostru unele lucruri din cărțile dumneavoastră anterioare sau ne-am putea aventura în teme poate mai puțin știute și aprofundate?

Jean-Jacques Askenasy: Să dăm discuției frâu liber, am o deosebită încredere în forțele dumneavoastră.

C.L.: Eu zic să luăm timpul de care e nevoie... să nu ne grăbim și nici să ne presăm... tocmai pentru că facem ceva sincer. Nici nu știm ce va ieși din asta, un interviu? o carte? cine poate ști... Revenind la această continuă raportare la cultura română și la Israel, vreau să vă spun că am remarcat un interes mare al publicului (cultural) românesc legat de Israel, Israel în evoluția lui culturală. Ar fi foarte interesant ca, prin intermediul propriilor experiențe, să revelăm momente din istoria țării noi, care a știut atât de frumos să valorizeze elemente lingvistice și umaniste din Marea Istorie a vechilor... avantajul îl reprezintă faptul că pot să apară nuanțe de conversație spontană plăcută, dezavantajul îl reprezintă timpul extrem de lung de procesare.

J.A.: Mă invitați să vorbesc despre noua istorie a Israelului. Voi încerca să menționez lucruri esențiale. După două mii de ani, timp în care evreeii au fost împrăștiați în cele patru puncte cardinale ale planetei de către Imperiul Roman, la data de 14 mai 1948 un stat al evreilor și-a declarat independența, aprobată de majoritatea statelor din lume. În anul 1979, s-a încheiat tratatul de pace cu cel mai mare stat arab, Egiptul, în 1994, cu regatul Iordaniei și în 2020, cu Emiratele și cu Bahrain. Statul Israel este, azi, statul tuturor evreilor din lume și astăzi trăiesc acolo cei mai mulți dintre ei.

Din anul 1948, fenomenul de ură îndreptat împotriva evreului, fenomen cunoscut sub emblema de „antisemitism”, și-a pierdut forța. Din anul 1948, evreeii nomazi,

având o limbă, un steag și un teritoriu, au devenit o națiune cu un stat egal cu orice națiune-stat de pe planeta Pământ.

Pogromurile sau uciderea oamenilor pe motivul de a se fi născut dintr-un uter de religie mozaică devin atacuri contra statului Israel și impun consecințe egale cu ale atacurilor asupra oricărui alt stat. Din punct de vedere biologic, uterul nu deține o funcție religioasă în corpul omenesc, chiar dacă femeia care-l posedă este creștină, budistă sau hinduistă, așa cum un uter al unei femei îmbrăcate în rochie, fustă sau pantalon nu este un uter de fustă, de rochie sau de pantalon. Uciderea sau terorizarea unui evreu pe motiv că este evreu are, din anul 1948, conotații diplomatice, impuse de legile internaționale. Încercările de soluționare a problemei evreiești de tipul genocid nu mai pot avea loc în lume, atât timp cât există statul Israel. Așa cum nu poți ucide un român, pentru motivul de a se fi născut român, nu mai poți ucide sau teroriza un evreu pentru motivul de a se fi născut evreu. Această nouă realitate este esența noii schimbări prin crearea statului Israel. O realitate care devine conștientizată încetul cu încetul de mulți oameni și multe state.

Referitor la persistența urii față de evrei, cu interesantele ei forme manifestate de oameni, în teritorii unde nu mai există niciun evreu. Aceste forme sunt consecința datinilor din acele locuri, cu aportul substanțial al elitelor intelectuale înrolate în fenomenul de ură din narativele clasice. Îmi permit, pentru a exemplifica cele spuse, să-i citez pe câțiva. Afirmările lui Cezar Bolliac despre evrei: „paraziți ce se extindeau aidoma *congregațiilor* funeste“;

Respect pentru oameni și cărți

sau cele ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu: „evreii degenerau tot mai mult, în vagabonți slabi, împrăștiți, târători”; sau ale lui Xenopol: „locuitorii străini sunt ovrei vagabonți, venetici din Rusia și Galiția, fără căpătâi, fără meserii, râioși, păcătoși și lipsiți de orice mijloc de existență”, vor rămâne definitiv în istorie.

Prin cartea sa *Miturile fondatoare ale antisemitismului. Din Antichitate până în zilele noastre*, Carol Iancu descrie iudeofobia ca o parte a xenofobiei din Antichitate până în perioada contemporană, ca un factor major distructiv, care antrenează spre genocid, purtând spectrul conflagrațiilor mondiale. „Iudeofobia este o psihoză”, scria medicul rus Leo Pinsker în 1881, o psihoză gravă ca și xenofobia generalizată împotriva contemporanilor noștri, indiferent de grupare etnică, de convingeri religioase și politice. De la idolatrie la monoteism, de la protorasism la antisionism, revizionism și negaționism, xenofobia constituie regresul civilizației moderne. Într-un secol în care ajungem, paradoxal, în spațiul cosmic, nu suntem capabili să-i acceptăm pe ceilalți semeni de lângă noi.

C.L.: Cea mai impresionantă relatare a evenimentelor care au premers ajungerea dumneavoastră în Israel, un tânăr și strălucit neurolog bucureștean, poate că se regăsește în episodul evocat de dumneavoastră, episod care are un aspect de-a dreptul cinematografic. Toată această evocare a contextului politic al epocii, precum și fascinanta personalitate a doamnei Golda Meir, emoția relatării episodului de la București, cred că sunt pagini de mare autenticitate. Vă

propun să le reluăm aici, astfel încât cititorul să înțeleagă povestea dumneavoastră personală.

J.A.: În prima zi a lunii mai 1972, tatăl meu adresează o scrisoare Doamnei prim-ministru Golda Meir. O anunță că au emigrat în Israel în urmă cu 12 ani, din România, țara în care ea urmează să plece peste câteva zile. O anunță despre unicul lor fiu rămas în România, căruia i s-a spus: „că el fiind un om matur, va pleca, separat, a doua zi după părinții lui”, zi care a devenit lungă de 12 ani.

Citat din scrisoare: „în această perioadă, fiul nu a încetat nicio clipă să depună duzini de cereri de plecare. La câteva cereri a primit răspuns negativ, dar majoritatea au rămas fără răspuns. Soția mea și cu mine ne petrecem bătrânețea în luptă cu descurajarea. Unica posibilitate care ne-a mai rămas este greva foamei în fața ambasadei României de la Tel Aviv, pe care o încep de mâine, 2 mai. Astăzi s-a comunicat la radio că foarte curând veți întreprinde o vizită oficială în România. Suntem pe deplin conștienți că problema emigrării evreilor din România în Israel este sădită în inima dumneavoastră, că sunteți o luptătoare, decisă a face orice pentru a aduce evreii aflați în situații dificile în țara lor. Din această cauză, soția mea și cu mine vă scriem aceste rânduri, ca ultima noastră speranță de a soluționa drama familiei noastre. Știm cât de încărcat este orarul dumneavoastră de lucru și complexitatea numărului mare de probleme, dar vă rugăm să ne ajutați.”

A doua zi după trimiterea scrisorii, tata a primit un telefon de la secretarul Doamnei prim-ministru, domnul

Respect pentru oameni și cărți

Simha Dinitz, care-l anunța că scrisoarea a fost adusă la cunoștința Doamnei prim-ministru și i se recomandă să renunțe la grevă.

În același timp (sunt date și relatări preluate de mine din cartea *Orizonturi roșii* a lui Pacepa), Mohammad Daoud Oudeh, șeful organizației teroriste „Septembrie Negru”, autorul masacrului delegației olimpice a Israelului din ziua de 5 septembrie 1972, organizează asasinarea prim-ministru Goldei Meir la București, pentru ziua de 5 mai 1972, dată la care fusese anunțat că dânsa urma să se deplaseze pe jos, spre slujba de vineri seară, la templul Coral din București.

Prim-ministrul Israelului, doamna Golda Meir, îl întâlnește pe președintele României Nicolae Ceaușescu. Durata întrevederii depășește 5 ore.

În cursul întrevederii, i se înmânează lui Ceaușescu lista cu numele „refuznicilor”, pentru aprobare. Dată fiind importanța deosebită a temelor principale ale discuției care se purta pe două planuri: aspectele financiare ale tranzacției de vânzare a evreilor și proiectul de pace avându-l ca intermediar pe Nicolae Ceaușescu, lista a fost aprobată. În cursul întrevederii, Ceaușescu a fost anunțat că Olcescu și-a îndeplinit acțiunea, ceea ce însemna că Yasser Arafat, prietenul lui Ceaușescu, fusese informat despre motivul vizitei Doamnei Golda Meir și despre proiectul de pace dintre Israel și Egipt.

Faptul a provocat o reacție de isterie din partea lui Yasser Arafat, notează în cartea sa același Pacepa (șeful serviciului de spionaj român, cunoscut datorită operațiunii ulterioare de dizidență). La terminarea întrevederii, Nicolae Ceaușescu îl anunță pe generalul Pacepa că întrevederea a luat sfârșit

și, conform planului, Doamna Golda Meir pleacă pe traseul stabilit la sinagogă. Pacepa notează: „vocea lui Ceaușescu era entuziastă, rolul de intermediar al păcii între Egipt și Israel cu accețiunea Goldei Meir și a lui Anuar Saadat îl făcea să întrevadă primirea premiului Nobel pentru Pace. De asemeni se felicita de atitudinea lui corectă față de prietenul Yasser Arafat pe care l-a anunțat.”

„După terminarea discuției, povestește Pacepa, este informat că din Beirut 4 egipteni au sosit în scopul asasinării Goldei Meir, pe parcursul drumului spre sinagogă.” Era ora 16.00 și se impunea o acțiune imediată, Pacepa decide „acțiune comando DIE”. Cei patru pașaportari egipteni, cazați pe o stradă apropiată de sinagogă, luați prin surprindere, nu au avut timp să folosească plinul de grenade și mitraliere care se afla în cameră și au fost arestați. La ora 17.00, Pacepa se prezintă personal în fața lui Ceaușescu pentru a-l informa, fapt care declanșează o reacție descrisă de el astfel: „S-a făcut alb la față ca un cearceaf, vede toate planurile încheiate înainte cu câteva ore, inclusiv premiul Nobel pentru pace, anihilate și începe să strige: „Omorîți-i! Anunță că s-au luptat și a trebuit să fie lichidați”. Înainte însă să plece să îndeplinească misiunea, este rechemat. Ceaușescu și-a schimbat părerea, afacerea devenind publică, alegerea Bucureștiului ca loc de intermediere a proiectului de pace va fi compromisă. În consecință: la orele la care Golda Meir era aclamată la templu, cei patru asasini savurau caviar și șampanie, pentru ca, după un somn refăcător, să plece cu un avion Tarom spre Cairo.” (citate aproximative din cartea *Orizonturi roșii* de Mihai Pacepa)

În cursul zilei de 5 mai, după ce mi-am făcut vizita în secția de neurologie, am examinat un bolnav nou și am plecat mai devreme de la spital, cum făceam de câteva zile, pentru a mă plimba prin fața clădirii dintre palat și bulevardul Brătianu, unde, pentru prima dată în istoria vieții mele, flutura pe etajul de sus al clădirii Comitetului Central al Partidului un steag al Israelului, este adevărat mic, dar vizibil pentru mine.

Îl priveam și mă gândeam: oare steagul flutură datorită Războiului de Șase zile sau în urma declarației de independență din 14 mai 1948? Poate datorită ambelor. Nutream un sentiment diferit de cel de bucurie, era unul de mândrie, a unui om obligat să rămână în România pe veci, care a avut curajul să spună adevărul, aveam senzația unui sentiment nou care-mi făcea bine. Îmi dădea puterea de a învinge frica de a fi observat și arestat. Treceam de repetate ori pe sub steagul de deasupra clădirii, înaripat de vânt și-mi trăiam acest nou sentiment, nemătrăit înainte. Era un fel de protest față de neputința mea de a pleca în Israel. Știam că, după câteva ore, Prim-Ministrul Israelului va veni la Templu.

La orele 18.30, mă aflam în mijlocul unei mulțimi zgomotoase. Iată-mă un om matur, în mijlocul unei mase de curioși, dintre care unul mă recunoscuse și voia să se apropie de mine, fără a reuși. Deodată, o explozie de entuziasm spontan în care gălăgia lăsa cu greu posibilitatea de a înțelege ce se țipa, unii cântau cântece religioase, alții scandau „Golda, Golda”, vacarmul se întetea, în paralel cu

presiunea din spatele meu care mă împingea înainte. Am reușit într-un târziu să văd fața unei femei care nu mai putea să-și înfrângă sentimentele și, cu o mână pe jumătate ridicată și un zâmbet formal, lăsa să curgă o cascadă de lacrimi de nestăvilit. Mulțimea adunată scanda „Golda”, de parcă strigau „nu ne lăsa, ia-ne cu tine”. Nu țin minte dacă am strigat și eu sau dacă am plâns, dar gulerul cămășii și haina erau ude, poate de la sudoare, poate de la lacrimi, poate de la amândouă. Ca toată adunarea de oameni, eram mulțumit că am văzut-o pe conducătoarea Israelului.

La întoarcerea în Israel, Simha Dinitz a sunat-o la telefon pe măicuța mea, să se odihnească în pace, și a anunțat-o că voi veni, încercând imposibilul de a o convinge.

În ziua de 31 octombrie, la ora 17.30 părăseam România într-un avion Tarom spre Lod, spoliat de tot ce agonisise în decurs de 20 de ani de muncă, ca medic, plus suma plătită de statul Israel de 17 000 de dolari și cei 10 000 de dolari ceruți de securitate și aduși personal de mama mea, venită special la București. Tatăl meu se angajase s-o strângă și s-o plătească la timp.

Au trecut anii și, în ziua de 13 noiembrie 2008, am lansat cartea autobiografică la Universitatea Tel Aviv, în amfiteatrul Ben Sira.

Cartea am scris-o în decurs de nouă luni, după o profundă dezamăgire trăită la aflarea veștii că doi tineri pe care-i cunoșteam și care erau a patra generație de sabri (persoane născute în statul Israel, n.n.) au părăsit Israelul, revoltați de impozitele mari din Israel, pentru a deschide o prăvălie la München în Germania. Mă gândeam, acești

tineri nu au habar ce înseamnă să fii evreu în afara țării tale. Această a patra generație de israelieni nu are de unde să cunoască dezavantajele de a fi evreu în „lumea liberă“ și „mai puțin liberă“ din Europa și SUA. Deci, pe scheletul dosarului meu de securitate primit de la CNSAS România, am scris cartea cu titlul *Dosarul 148074* pe care am dedicat-o celor care m-au adus acasă, Golda Meir, Simha Dinitz și Shaike Dan. La lansarea ei, au fost prezenți 800 de participanți, fiul și nepoții Goldei Meir, soția și fiicele lui Simha Dinitz și apropiați ai lui Shaike Dan. Șeful catedrei de Criminologie, Profesor Slomo Ghiora Shoham a spus: „cartea reprezintă esența sionistă a statului Israel. Nekba uneori comemorată de israelieni, nu poate înfrânge momentul victoriei venirii lui Jean printre noi“.

Când fiul meu Nadir i-a înmănat cartea fiului Goldei Meir, am auzit în creier vacarmul din piața templului de la București și am revăzut pentru o clipă chipul Goldei. Când am primit din partea președintelui statului Israel Shimon Perez o binecuvântare pentru cartea scrisă, am trăit un sentiment de mândrie care s-a stins, constatând că nimeni nu citește cartea, în schimb mulți tineri continuă să plece în Statele Unite și Germania.

C.L.: Mărturia personală e impresionantă. Referitor la citatele dumneavoastră din cartea generalului de contrainformații Mihai Pacea, aș spune că „istoria o scriu învingătorii“, dar și că există și alte surse care relatează evenimentul, sigur, poate mai puțin „emoțional“ precum amintirile generalului fost șef al spionajului și care a cerut

azil politic la americani. Să remarcăm și faptul că dumnealui fusese condamnat la moarte în țara despre care scria și, în mod expres, de liderul al cărui braț drept fusese. Poate dacă ne uităm din altă perspectivă, vedem ce uriașă pierdere a fost pentru economia României distrugerea rețelei externe sau uciderea atâtor oameni antrenați. Niciodată nu există o singură perspectivă asupra adevărilor istorice.

*Dar continuând intenția noastră inițială, cred că românii, cititorii noștri potențiali, deci, vor să afle cum anume au făcut evreii români „Alia“, cum și-au însușit limba ebraică, o limbă grea, când fiecare gândea în limba cu care venise de acolo de unde provenea...? Care au fost modalitățile de aducere la un numitor comun? Cum s-au împletit în dumnea-voastră limba română cu ebraica și când ați scris toate cărțile? A fost un proces lung sau imediat? Evident, trecând prin exemplul dumneavoastră personal. Ca să putem înțelege mai bine gradul de tensiune din „în-sfârșit-ajungerea în Israel“, va trebui implicit să ne întoarcem un pic la marea dificultate a plecării din România! Subiect de dosar al securității vremii. Subiect de interviuri ulterioare, de carte (*Dosarul 148074*), un subiect care v-a însoțit numele și imaginea. Cum s-a petrecut venirea în Israel?*

J.A. : La data de 31 octombrie 1972, ora 17.30, am decolat cu avionul Tarom de la aeroportul Otopeni, spre Israel. O zguduitură puternică, însoțită de zgomotul roților avionului pe asfaltul aeroportului Lod, a făcut ca proprietarii de pașapoarte brune, apatride, cu un singur sens, și cei cu pașapoarte albastre de dublă naționalitate cu două sensuri

ד"ר אשכנזי יקיר ירוחם

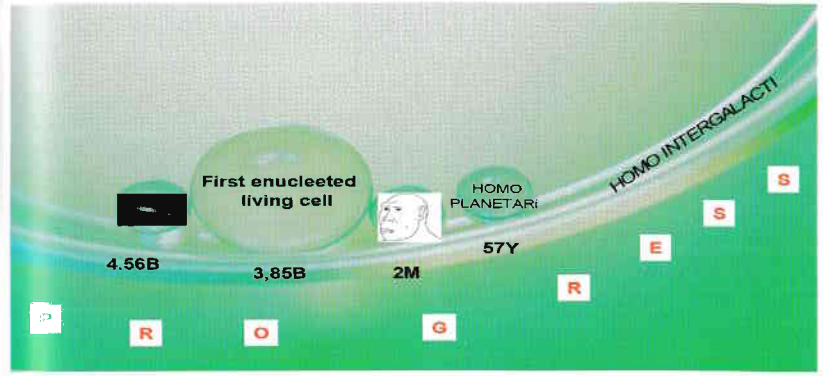
העיר ירושלים הייתה אחת מביתוליה
העיקרית של ירושלים לפני שהיא הוכרזה
עיר העולם. ובכך עלתה על המצוד
העיר לפני שהיא נבנתה כעיר נוספת.
בניין עליו היה מי שהיה לו היסטוריה
בנייה ביקר את כל העיר העתיקה
העתיקה כיום. היסטוריה עתיקה כוללת בנין
היא לוקחת את היסטוריה כוללת העיר
היא על העיר והיא בעינינו פשוטו הדקה
בירוחם.

לכבוד
ד"ר אשכנזי
ירוחם
ד"ר אשכנזי ירוחם
ביום חמישי ירוחם יל לא
המנהל והמנהל לרשות כי מילוא
העיר לילוי העיר העתיקה הן
לפי היסטוריה ביום 13.11.1079
בין (ל) את העיר "יקיר ירוחם".
המלכה ש נבנתה את העיר
על מרחבי ירוחם על מרחבי ה
העיר העתיקה בנבנתה הן
העיר.
המנהל לא ירוחם יום ב
על העיר העתיקה העתיקה כוללת
היום לרוח העיר העתיקה הן.
כל הן
ית לילוי
ירוחם ירוחם
העיר העתיקה הן.

Onoratului
Dr. Jean Askenasy,
Yeruham.

Iubite Dr. Jean Askenasy,
În numele întregii populații
a orașului Yeruham am
onoarea și fericirea de a vă
aduce la cunoștință decizia
unanimă a comitetului primăriei din
ședința sa de lucru din ziua de 13.11.1079:
„acordarea titlului de cetățean de onoare
al orașului Yeruham, pentru importanta
dumneavoastră contribuție ca medic
voluntar, din ultimii doi ani“. Voluntariatul
de o zi pe săptămână la Yeruham și întreaga
dumneavoastră activitate ca medic neurolog
este demnă de recunoștința noastră totală.
Să fii binecuvântat!
Ierah Galter, Președintele Comitetului
Orășenesc

Absolvenții Institutului Medico-Farmaceutic Cluj 1954 (Jean Eskenasy, rândul 1 - cel din stânga)

Arcul lui Titus din Roma, care imortalizează epoea căderii Templului din Ierusalim și începutul istoriei evreului rătăcitor.

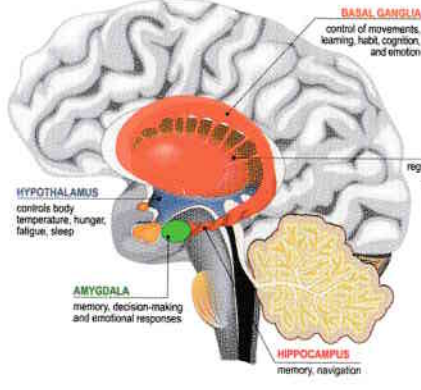

Dr. Jean Askenasy (left) and Dr. Nathaniel Kleitman, both of Rumanian origin join for an inspired pose.

Dr. Jean Askenasy (stânga) și dr. Nathaniel Kleitman, amândoi de origine română, fotografiindu-se într-o poză memorabilă.

Visul lui Jacob: „Scala Cerului“

Amigdala în verde și hipotalamusul în albastru

Cu Robert McCarley la congresul despre Narcolepsie din Japonia